

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:

szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:

Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. lde küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:

Városi könyvnyomda-vál-
lalat irodája. (de küldendők
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. * Felelős szerkesztő: KONCZ AKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Szegényügyünk rendezése.

— Második közlemény. —

(K.) Lapunk legutóbbi számában a szegényügy rendezéséről irtunk és megemlítettük, hogy mindaddig nem lesz e téren való munkálkodásunk eredményes és az igazi szegényekre áldásos, míg a szegényügy összes számai egy kézbe nem futnak össze. Ez pedig a mi viszonyaink közepett csak akkor és úgy lehetséges, ha egy szegényügyi osztályt vagy hivatalt állítunk fel az ujonnan életbelépő szervezeti szabályzat keretében.

Ne ijedjen meg senki ezen új ügyosztály felállításától. Ne pedig azért, mert sokba nem kerül és bőven megtérül abból a megtakarításból, melyet egy szervezett ügyosztály segítségével a mostani segítségtől elvonhatunk. Kimutattuk multkor írott cikkelyünkben, hogy a mostani rendszertelen segélyezések nemcsak sok pénzt emésztnek fel, hanem nem is segítenek a valódi szegényeken, vagyis éppen azokon, akik a város támogatására rá vannak utalva.

De bizonyítsanak a számok. Az általunk javasolt szegényügyi osztály személyzete állana: a szegényügyi felügyelőből, akinek lehetne tiszteletbeli tanácsnoki címet adni és két irnokból, vagy egy rendes irnokból és egy napidijásból. A felügyelő kapna 3200 korona fizetést és 700 korona lakáspénzt, az irnok 1600 kornát és 400 korona lakáspénzt és a napidijas irnok 1200 kornát, vagyis a szegényügyi osztály 8100 koronába kerülne. A szegényügyi osztály törzskönyvet vezetne az összes jelentkező és segélybe részesülő szegényekről, összeköttetésbe lépne a városunkban áldásosan működő jótékony egyesületekkel, megtudná ezektől, hogy kiket és mily összeggel segítenek, miáltal elkerülhetnék azt, hogy egyes élelmesebb és az emberi könyörületet mintegy mesterségesen összegyűjtő szegények nem három-négy helyről kapnának támogatást, hanem helyettük a most esetleg mindenünnen elutasított szegények is jutnának valamelyes segítséghez. A szegényügyi felügyelő személyzetével, de maga is személyesen győződnie meg időként a törzskönyvezett szegények állapótól és életviszonyairól. Tapasztalataikat feljegyeznék a törzskönyv megfelelő rovataiba, ahol a segítségre már nem volna szükség valamelyes kedvező változás beálltával, ott a segélyezést beszüntetnék vagy mérsékelnék, ott pedig, ahol a nyomor talán betegséggel tetőződne, a segítséget felemelnék; ha arról győződnie meg, hogy a segélyezettnek olyan hozzátartozói vannak, akik az ellátásra kötelezhetőek, ezek gondjaira biznánk őket, lakásaikat nyilván tartanák, a szegényeket lakásuk bejelentésére köteleznék; a magányos, elerőtlenedett szegényeket a szegényházba utalnák, egyszóval a saját szemükkel itélnék meg, hogy kit keresztényi kötelesség segíteni és kik azok, akik érdemtelenekek a támogatásra.

A szegényügyi felügyelő ügyelne fel a városi szegényházra is, mert a szegények segítése és a szegényház ügyei ez esetben szervei összefüggésben volnának egymással. Nézetünk szerint helyes is volna a kulturális ügyosztályt a szegényház felügyelettől megszabadítani, mert ennek az ügyosztálynak annyi tennivalója van és már most is annyira túl van terhelve, hogy méltányos leemelni vállairól a szegényügyet, mely ma már egy ilyen nagy városban, ha jól akarjuk azt kezelni, egy egész embert kíván, sőt többet, egy kis ügyosztályt.

De mást is elérnénk ezen ügyosztály felállításával és szervezésével. Nevezetesen azt, hogy az időről időre jelentkező, a sors mindennapi csapásaitól sújtott szerencsétlenek nem ödöngének folytonosan a városház folyosóján irgalomért esdekelve, sokszor jajgatva, fázva, dideregve. Ezekkel a szerencsétlen alakokkal nap nap mellett találkozunk a polgármesteri szoba előtt és a polgármesteri titkár tudná megmondani, hogy mennyi baja van ezekkel az esdeklőkkel. Mennyi időt vesz el az elnöki iroda személyzetétől ezek panaszainak meghallgatása, vagy elutasítása, ha éppen pénz nincs a kasszában. Sokszor egy egész csapat gyerek ül a folyosó hideg márvány kövén és ha mindentől eltekintünk is, már csak a rend nézőpontjából is helytelennek kell tartanunk az ily módon való segélyosztályt.

Hát még mennyi visszaélés történik az ünnepek előtt való pénzosztogatással. Az élelmesebb háromszor is visszatér, míg a szegényebb elhuzódik és mikor rákerülne a sor, mert nem tud és nem akar tülekedni, már nem kap semmit. Kétségbeesésében aztán hová menjen a jámbor, felmegy a városházára, egyenesen az elnöki irodába, ott természetesen elutasítják azzal, hogy miért nem ment oda, ahol a pénzosztás volt és így tovább.

Ezek az állapotok így nem maradhatnak és ezeken csakis úgy és akkor lehetne segíteni, ha a szegények ügyét egy külön ügyosztály vezetné. Ez által nemcsak egy kézbe futnának össze a szegényügy számai, hanem két hivatalt szabadítanánk meg attól, hogy a szegényekkel és azok ügyeivel vesződjenek.

Az általunk javaslatba hozott szegényügyi osztály pénzt nem kezelne és nem osztana már csak azért sem, hogy annál több ideje legyen a szegények ügyeinek ellátására. A javaslatba hozott segélyezéseket kéthetenként bemutatná a tanácsnak, vagy szegényügyi bizottságnak, az utalványokat azután a szegények beváltanák a házipénztárnál a hét bizonyos napján, kivéve az azonnal való segítségeket, melyeket rögtön megkapnának — nem úgy, mint most, midőn előbb kapitányságról-kapitányságra kell járniok, hogy valami segítséghez juthassanak.

Ily módon kezelve és vezetve a szegényügyet, aránylag kevesebbet költenék, haszontalanul nem dobnák ki a

pénzt és ismét aránylag sokkal több valódi szegényt támogathatnánk.

Mivel pedig népünk a lelkiismeretlen emberek beszédére hallgatva még mindig fél a szegényháztól épp úgy, mint a kórházba meneteltől, alkalmas módon, esetleg még a szószékekről is figyelmeztetni kellene azokat, akiknek a jó Istenen és szegény voltukon kívül nincs senkijük és éhen, dideregve, mindenkitől elhagyatva tengetik nyomorult életüket, hogy menjenek a szegényházba, hol egészséges élelemre, tisztességes ruhára és emberséges bánásmódra találnak a városi jóvoltából nemcsak, hanem ott, aki, ha eljön utolsó percük, le fogja szemüket és átsegíti őket szeretettel az örökkévalóságba. Meg kell a szegényeknek magyarázni, hogy a mindenkitől elhagyatottnak valóságos mentsvára a városi szegényház és az odaváló beutalástól csak azok félnek, akik inkább fájnak, éheznek, csak hogy ihassanak. Becsületes szegény hálás a szegényháztól vett jókért és csak nem régen halt meg ott egy szegény, de talpig becsületes öreg ember, aki még utolsó pillanatában is áldotta előttünk az Istent, a városi tanácsot és az intézet gondnokát, ki emberséges szeretetével sok keserűség közt átélte szomorú óráit felejtette vele.

Külföldön, de különösen Németországban a városok és községek a társadalom támogatásával végezik a szegénygondozást. Valamikor talán nálunk is be fog ez következni, most még azonban úgy vagyunk, hogy a társadalom ad segítséget, szívesen ad pénzt is a szegények gyámolítására, ügyükkel azután nem törődik, hanem azt a városi tanácsra vagy az emberbaráti intézetekre bizza. Hogy pedig mily áldásos a társadalom együttműködése a városi hatóságokkal és községekkel e téren, mindenki meg fog győződni, ha lapunk legközelebbi számában figyelmére méltatja például Drezda szegényügyeinek vezetését.

A debreceni egyetem tervezete.

A debreceni főiskola akadémiai tanácsa által tárgyalási alapul elfogadott javaslat.

— Irta: Kun Béla dr. jogtanár. —

— Folytatás. —

A konvent által elfogadott ezen Dóczi-féle munkálat szerint a három fakultásos debreceni protestáns egyetemen — a tiszántúli egyházkerület 1903. évi határozatának megfelelőleg — a theologiai karon 7, a jogi karon pedig 10 tanszék szerveztetnék. A bölcsészeti karon ellenben az egyházkerületi határozatban kontemplált 15 helyett legalább 19 rendes és 5 rendkívüli tanszékre volna szükség, amiből 11 rendes és 4 rendkívüli tanszék a bölcsészeti nyelv-nyelv-tudomány-történeti; — 8 rendes és 1 rendkívüli tanszék pedig a matematika-természettudományi csoportra esnék.

A bölcsészeti fakultásra nézve az így megszabott kereteknek megfelelő voltát nemcsak Dóczi Imre kiváló szakértelme garantálja, hanem az a körülmény is, hogy a tanszékek beosztása teljesen megfelel a kolozsvári egyetemi berendezésnek. A bölcsészeti-nyelv-tudomány-történeti csoportra itt (rendes és rendkívüli) összesen 15 tanszék kontempláltatik, — ott 16 áll fenn, a 16-ik a román nyelv és irodalomé. A matematika-természettudományi csoporton itt 9 tanszék van tervbe véve, ott 10 van, — egygyel több az által, hogy ott a növénytanak két tanszéke van.

Ami azonban a kérdés anyagi részét illeti, ebben a tekintetben már vannak fogyatkozásai ezen munkálatnak. Így első sorban azért, mert — mint azt maga is hangsúlyozza — pusztán csak a személyi és évenkénti dologi kiadásokat veszi számításba, a szükséges beruházásokat pedig nem. Már pedig az minden kétségen felül áll, hogy a

mostani kollégiumi épület, ha belőle a főgimnázium kitelepítették is, — még mindig ott maradván a tanítóképző intézet és a beutalás — egy ilyen keretekben tervezett egyetem befogadására nem alkalmas és hogy kivált a matematika-természettudományi szakcsoport létesítése igen nagy költségbe kerülő intézetek berendezését teszi szükségessé. De az évi szükségletek megállapításához is szó fér, mert a tanári javadalmazást kétségkívül állami színvonalon kellene megállapítani s a Dóczi-féle munkálat csupán az alapfizetések, korpótlékok és lakáspénzeknél veszi ezt irányadónak, ellenben figyelmen kívül hagyja az 1904. évi I. törvénycikk alapján járó működési pótlékot, mely pedig ma már a törzsfizetés részeként tekintendő. A dologi kiadások is felettébb mérsékeltnek vannak számításba véve. Azonban így is 514,566 koronában van megállapítva a debreceni protestáns egyetem évi szükséglete, melyből e munkálat — a jövedelem összegére nézve a Bartha Béla-féle adatokat változtatlanul elfogadván — 363,648 koronát tekint fedezetlennek.

A konvent ezt a munkálatot még 1905 novemberében a zsinat elé terjesztette, mely azt iskolaügyi bizottságának javaslata kapcsán 1906 március végén tárgyalta s az iskolaügyi bizottságnak a debreceni protestáns egyetem tervét elejtő javaslatát mellőzve. Sulyok István esperesnek gróf Tisza István által módosított indítványát fogadta el, amely szerint a zsinat hangsúlyozza, hogy végső célnak a debreceni egyetem létesítését tekinti, azonban a jelenlegi kedvezőtlen körülményekre tekintettel csupán arra utasítja a konventet, hogy a bölcsészeti fakultás ügyét készítse elő, még pedig — s ez a fő — nemcsak a létező alapok és nyelrendő adományok figyelembevételével, hanem annak megfontolásával is, mi módon és mily mérvben volna az egyetemes egyház ereje eme nagy cél elérésénél igénybe vehető.

Emez utasítás folytán az egyetemes konvent 1906. év április havában egyfelől megkereste a hazai ág. hitv. evang. egyház egyetemes gyűlését, hogy a magyar protestáns tanárképzés céljából hajlandó volna-e a debreceni főiskolában felállítandó bölcsészeti fakultás, mint protestáns tanárképző intézet alapjaihoz, vagy évi fentartásához hozzájárulni s az esetleges anyagi segélyért az intézetre milyen befolyást kívánna magának biztosítani, másfelől saját kebeléből egy öttagú bizottságot küldött ki, hogy az egyetemes református egyház anyagi erejének miként felhasználása tekintetében a jövő konventi ülésre tegyen javaslatot.

Lett-e valami eredménye az ág. evang. egyházhoz intézett felhívásnak, még nem lehet tudni. Hivatalos válasz eddig nem érkezett.

A konvent által kiküldött bizottság is csak a folyó év tavaszán fogja javaslatait előterjeszteni s eddig — ha ülészet és határozott is — megállapodásai nem jutottak nyilvánosságra.

Nem volna teljes az egyházi hatóságok részéről a bölcsészeti fakultás anyagi erejének s általában a főiskola emelkedésének biztosítása érdekében tett lépésekről adott kép, ha fel nem emlitenők, hogy gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok legújabbban oly értelmű javaslatot terjesztett az egyházkerületi közgyűlés elé, melyszerint azon évi 122,500 korona összegnek, mely a tiszántúli egyházkerületre a református egyház részére folyósított felemelt államsegélyből esik, évente 10%-a a bölcsészeti fakultás alapjára, 10%-a pedig a mostani akadémiai tanárok fizetésének kiegészítésére szolgáló alapra fordítassék, egyelőre tőkésítésképen. Ezt az indítványt ez év tavaszán fogja tárgyalni az egyházkerületi közgyűlés és — mivel az egyházkerület egy egészen új jövedelmének miként felhasználásáról van szó — az elfogadást remélni lehet. Ez esetben évente összesen mintegy 25,000 korona fordítatnék a két megjelölt célra.

Az egyetemi bizottságok megalakításának is lett valamely anyagi eredménye, Több helyen ugyan csak azért alakítottak azok meg, mivel a kerület közgyűlése elhatározta és bizony az ilyen kényszer bizottságok valódi sikeres propaganda teljesítésére nem alkalmasak. Több helyen azonban lelkesedéssel látnak feladatukhoz s csak a református egyház tagjai tulnyomó többségének nagy szegénysége

s egyházi adóval különben is felettebb megterhelt volna szolgál akadályul, hogy a nagy célhoz mérten jelentősebb eredményt el nem érhetnek.

A központi egyetemi bizottság pedig abból a feltevésből indulva ki, hogy az ügy iránti érdeklődés sokkal inkább fölkelthető, ha már valamely tényleges eredményt lehet fölmutatni, azt a javaslatot terjesztette 1905 tavaszán az egyházkerületi közgyűlés elé, hogy három bölcsészeti tanszéket — amennyinek fenntartását a már létező alapok kétségkívül megbirák — állítson fel s meg is jelölt olyan kiváló tudóst, akiket e három új tanszékre megnyerni kellene. Az egyházkerületi közgyűlés ezt a javaslatot nem fogadta el, ami azzal az ügyre nézve súlyos következményre vezetett, hogy Degenfeld József egyházkerületi főgondnok az egyetemi bizottság elnökségéről lemondott. Ez által — úgy látszott — holt pontra jutott az egyetem ügye, mert a kerületi közgyűlés a lemondást nem fogadta el, viszont a főgondnok azt nem vonta vissza s így az egyetemi bizottság — elnök nélkül — munkaképtelenné lett. Azonban, miután Debrecen város az általa tett 200,000 koronás alapítvány évi kamatainak azon időponttól kezdve folyósítását, mikor két újabb bölcsészeti tanszék tényleg felállítatik, kimondotta, az akadémiai tanács arra kérte az egyházkerületet, hogy legalább ezt a két tanszéket, melyeknek egyike a magyar nyelv és irodalomé, másika pedig a classica philologiaé legyen, töltsse be és pedig a debreceni főiskola akadémiai tanárai jelenlegi fizetésénél nagyobb, tudniillik olyan fizetéssel, aminővel az állami és katolikus jogakadémiai tanárai vannak javadalmazva. Ezt az egyházkerület (1906. évi tavaszi, illetve őszi közgyűlésen) el is fogadta oly módon, hogy a két tanszék javadalmának a Debrecen város alapítványa kamataiból nem fedezhető részét a bölcsészeti fakultás eddigi alapjainak jövedelmeiből fogja fedezni. E határozat meghozatala után a főgondnok a kerületi közgyűlésen hozzá intézett kérelemre kijelentette, hogy az egyetemi bizottság elnöki tisztét most már ismét hajlandó betölteni. E szerint most már az egyházkerület egyetemi bizottsága ismét akcióképessé vált.

Közben azonban más irányú mozgalom is indult meg. Dr. Jászi Viktor 1906 szeptember havában a Debreceni Reggeli Ujságban és a Debreceni Protestáns Lapban egy cikksorozatot közölt, amelyben arra hívja fel a figyelmet, hogy a debreceni egyetem létesítése első sorban Debrecen városnak első rangú, nemcsak kulturális, de anyagi érdeke is és arra konkludál, hogy éppen ez okból Debrecen városnak kell az egyetemért sorompóba állani s érdemes a legnagyobb anyagi áldozatot is meghozni. A konvent által elfogadott Dóczy-féle munkálata alapján kimutatja, hogy ha harmadik fakultásul a bölcsészeti szaknak csupán bölcsészettudomány-történeti csoportja állíthatnák fel a matematika-természettudományi csoport pedig egyelőre mellőztetnék, körülbelül évi 200,000 korona hozzájárulással az így tervezett három fakultásos egyetem megvalósítható volna, ilyen összegnek megajánlása pedig Debrecen város anyagi erejét még akkor sem haladná túl, ha az egyetem létesítése a városra nézve igen nagy gazdasági előnyöket nem jelentene.

Ifj. Kertész János debreceni tekintélyes polgár pedig a „Debrecen“ című lapban a Hortobágy hasznosításának napirenden levő kérdéséről cikkezvén, azt a gondolatot veti fel, hogy amennyiben az általa javasolt hasznosítási mód fogadtatnék el, a város az így befolyandó összegből két millió koronát adjon az egyetem céljára.

Az egymástól teljesen függetlenül két külön helyről elhangzott gondolat, hogy Debrecen városnak az egyetemért nagy áldozatot érdemes, sőt kell hoznia, széles körökben visszhangra talált és 1906 októberében Szabó Kálmán orsz. képviselő, Kardos László nagykereskedő, Váczy János a r. kath., — Reichmann Ármin az izr. hitközség elnöke és ifj. Kertész János indítványt adtak be Debrecen város törvényhatósági bizottsági közgyűléséhez, amennyiben, hivatkozva az egyetem létesítésével járó nagy előnyökre, kérik egyrészt annak kimondását, hogy Debrecen város a debreceni református főiskolának egyetemné fejlesztése érdekében az ügy fontosságához méltó anyagi áldozatra kész,

másrészt a főispán elnöklete alatt egy egyetemi bizottság kiküldését, mely a református főiskolai főhatóságokkal érintkezésbe lépve, az elérendő cél, az annak megvalósítására szolgáló eljárás, különösen a felállítandó egyetem keretei, a város hozzájárulásának mértéke és e költségek fedezésének módja tekintetében a törvényhatósági bizottság elé három hónap alatt tegyen javaslatot. Ezt az indítványt a törvényhatósági bizottság 1906 november 29-én egyhangulag elfogadta s az egyetemi bizottságot a főispán elnöklete alatt 40 taggal megalakította.

Néhány nap múlva pedig Padrah Sándor szoboszlói kir. közjegyző Hajdu vármegye törvényhatósági bizottsága elé terjesztett a debreceni egyetem érdekében indítványt, mely a decemberi közgyűlésen egyhangulag elfogadtatván, Hajdu megye is alakított egyetemi bizottságot és megkereste a többi törvényhatóságokat is, hogy a debreceni egyetem mellett foglaljanak állást.

A debreceni egyetem ügyében ezek szerint négyes akció van folyamatban. A magyarországi református egyházé, mely protestáns tanárképző intézetet célzó s e célját a debreceni főiskola fejlesztése útján látja legkönnyebben elérhetőnek. A tiszántúli református egyházkerületé, mint a debreceni főiskola közvetlen főhatóságáé, melynek célja egyáltalán a főiskola tovább fejlesztése — ha lehet egyetemmé, esetleg csak tanárképző-intézettel kapcsolatos bölcsészeti fakultást is magában foglaló akadémiává. Debrecen városé, melynek célja egyetem nyereséje a városnak. Végül Hajdu megyéé, mely ugyancsak arra törekszik, hogy Debrecennek egyeteme legyen. — Természetes, hogy ennek a négyes akciónak csak úgy lehet kívánt eredménye, ha egy irányban halad — egymást erősítve.

Az elérendő cél megállapítása az első feladat. Ez a cél semmi esetre sem lehet más, mint egyetem létesítése. Ezt kívánja a református egyház érdeke is. Mert ha az egyházra nézve valóban nagyfontosságú a protestáns tanárképzés, — pedig elvitázhatatlanul az — nemcsak arra kell törekednie, hogy tanárképzője egyáltalán legyen, hanem arra is, hogy ez a tanárképző az államiaknál alacsonyabb színvonalu semmiesetre se legyen. Teljesen figyelmen kívül hagyva azt a nem alaptalanul fölvethető kérdést, vajjon lehet-e arra remény, hogy egy akadémiai fakultás körében létesített tanárképző-intézet a teljes tanárképzés, annál inkább a tanárképzés jogával fölruházhatnák-e, csupán arra a kétségtelen tényre kell rámutatni, hogy ha a protestáns tanárképző az államinál alacsonyabb színvonaluként létesítenék, a protestáns tanárjelölteknek nagy része távol tartaná magát attól és az államiakat keresné fel, egyrészt abban a reményben, hogy e magasabb fokú intézetekben többet lehet tanulnia, másrészt gyakorlati érdekből, mert az alkalmazásnál kétségkívül magasabbra fogják értékelni ezen magasabb fokú intézetek által kiállított bizonyítványt. A református egyháznak, ha nem csupán azt akarja, hogy tanárai saját kebelén nőjjenek fel, hanem azt is, hogy azok ne kicsinyeltesse le alsóbbrendű tanárok gyanánt, nem szabad a tanárképző intézettel kapcsolatos bölcsészeti fakultással, mint akadémiai fakultással megelégedni, hanem egyetemre kell törekednie. Nem szükséges bizonyítani, hogy az egyetem létesítése a lelkészképzés szempontjából is óriási horderejű volna.

Debrecen városnak pedig — és vele együtt Hajdu megyének is — föltétlenül az egyetem az érdeke. Kétségkívül a debreceni főiskolának bármily fejlesztése közvetlen erkölcsi és anyagi haszonnal jár Debrecen városra és közvetlen környékére. Eszerint Debrecen városnak érdekében nem lehet kicsinyelni egy olyan mérvű fejlesztést sem, mely a bölcsészeti fakultásnak, mint harmadik akadémiai fakultásnak felállításában állana. Ám az ebből eredő előnyt nem lehet össze sem mérni azzal, mely az egyetemből haramlának első sorban magára a városra, másodsorban környékére is. A nálunk nagy gyakorlati haszonnal is járó legmagasabb tudományos képesítés, a doktori fok adományozására csak az egyetem jogosult és ennek folytán egy csöppet sem lehet túlzott számításnak venni, ha azt állítjuk, hogy minden egyes fakultáson legalább kétszerannyi hallgató fog lenni, ha egyetem, minthaaka demia létezik. Mennyire növeli

ez a város forgalmát, mennyi szülőt hoz a városba, mennyi embert köt az édes emlékek láncával a városhoz, szóval mennyi gazdasági, népességi, tekintélybeli erősödésre vezet — eltekintve a szellemi erősödéstől — felesleges bizonygatni. Aki egy kis számítás tesz, meggyőződhetik, hogy az erkölcsi és szellemi haszontól eltekintve pusztán gazdasági szempontokból aránytalanul nagyobb előnnyel jár egy — bár csonka — egyetem, mint egy ugyanannyi fakultásu akadémia.

Ugy a református egyháznak, mint Debrecen városnak érdeke tehát a debreceni egyetem. Ám — és itt van az eltérés — a református egyháznak protestans tanárképzésre van szüksége és eszerint csakis református, vagy legalább protestans jellegű egyetemet tart célul s ha ez nem lehet, többet ér egy — bár akadémiai jellegű — protestans bölcsészeti fakultással, mint a — bár Debrecenben felállított — állami egyetemmel. Mig Debrecen városnak meg egyetem kell s reá nézve másodrangú kérdés, lesz-e azon az egyetemen egyáltalán tanárképzés s különösen protestans tanárképzés, vagy nemcsak egyeteme legyen.

Azonban — nulla contrarietas. Kétségtelen, hogy egyetemet Debrecenben másként, mint a református főiskola továbbfejlesztésével képzelni sem lehet. Bizonyos, hogy az állam sem létesít itt egy, a létező református főiskolával szemben álló verseny-egyetemet s így arra, hogy az állam által a főiskolától külön, attól függetlenül kapjuk a mostanában sűrűn emlegetett harmadik, vagy akár negyedik egyetemet, gondolni sem lehet. Viszont az sem képzelhető, hogy a református egyház azért, hogy a harmadik állami egyetemet Debrecen kaphassa, megszüntesse itteni ősi főiskoláját. Debrecennek egyeteme másként, mint a református főiskola egyetemé fejlesztésével, nem lehet.

Hogy aztán ez a mostani két — vagy inkább harmadfól — fakultásu akadémiából alakulandó egyetem tisztán református jellegű tene-e, az más kérdés. Kétségtelen, hogy Debrecen városnak első rangú érdeke csupán annyi, hogy egyeteme legyen — akár protestans felekezeti, akár állami jelleggel. Azonban az is elvitázhatalan, hogy Debrecen városnak a református kollégiummal évszázadok óta fennálló összeforottsága az egyetemnek, mint református főiskolának kiépítése mellett szól s Debrecen város ez évszázados viszony folytán bizonyos közelebb érezhetne magához s inkább magáénak tarthatna egy református egyetemet, mint egy állami jellegűt.

A protestans egyházaknak az 1791 évi XXVI. törvény-cikk 5. § a értelmében — amint azt a református egyház legutóbbi zsinatán alkotott s most királyi megerősítés alatt levő egyházi törvények is hangsúlyozzák — kétségtelen joguk van ahoz, hogy királyi jóváhagyás mellett felső iskolákat — tehát egyetemet is — létesíthessenek. Így törvény szerint egyáltalán nincs kizárva a lehetősége annak, hogy a debreceni református főiskola református, vagy protestans egyetemé alakuljon. Ha pedig az állam kormányja — melynek útján a király a törvényben megállapított jogát gyakorolja, — talán más vallásfelekezetekre tekintettel — nem tartaná megengedhetőnek a felekezeti jellegű egyetem létesítését, — érdekellentét a református egyház és Debrecen város közt még akkor sem áll elő, mert hiszen a református egyház bizonyára megelégednék azzal, hogy az ő főiskolájából fejlesztett egyetem a theológiai és a protestans tanárképzés szempontjából fontos bölcsészeti, meg a most is általa fenntartott jogi fakultásra nézve biztosítatnék az ő fennhatósága, egyébként pedig — sőt esetleg a jogi fakultás egyes tanszékeire nézve is — az állam közvetlen intézkedési joga állapítatnék meg. A tisztán felekezeti és tisztán állami jelleg közt vannak átmenetek, amelyeknek pontos megállapítása tekintetében az egyetem létesítésében résztvevő összes faktoroknak módjukban állana határozni.

A tisztviselők fizetésrendezése.

Vecsey Imre főjegyző elkészítette a tisztviselők fizetésére vonatkozó javaslatot, melynek főbb pontjai a következők:

I. A tisztviselők.

A városi tisztviselők fizetésrendezésére vonatkozó javaslatot Vecsey Imre főjegyző teljesen elkészítette. A fizetésrendezési javaslat a megyei tisztviselők fizetési törvény-javaslatára alapján készült, viszonyítva a nagyváradi javaslatához, tekintetbe véve a helyi viszonyokat

A tervezet 7 fizetési osztályt állapít meg. Minden fizetési osztályban 3 fokozat van és a fokozatos előmenetel 5 évenként történik. Tizenöt év után, miután csak 3 fizetési fokozat van megállapítva, azok, akik az egyes osztályokban a 15 évet eltöltötték, minden további 5 évben korpótlékban részesülnek. Az egyes osztályokba a beosztás a következő:

A polgármester egyáltalában ki van véve a beosztás alól.

Az I. fizetési osztályba tartoznak: a főjegyző, az árvaszéki elnök, a főügyész és a főkapitány.

A II. fizetési osztályba soroztattak: a tanácsnokok, a főszámvevő és a főmérnök, aki még külön működési pótlékot is kap.

A III. fizetési osztályba soroztattak: az első aljegyző, a 3 árvaszéki elnök, az I. és II. rendőrkapitány, az első számvevő, mint a főszámvevő helyettese, az építész, 3 mérnök, főorvos és erdőmester.

A IV. fizetési osztályban lesznek: a 2 aljegyző, az alügyész, a házipénztárnok, az adópénztárnok, a négy rendőrkapitány, közlevéltárnok, 2. és 3. számvevő, adófőtiszt és városgazda.

Az V. fizetési osztályba soroztattak: a 3. és 4. aljegyző, közigazgató, a négy kerületi tisztiorvos (a külsőségi ker. orvos lótarási általánnyal is kap), rendőrfogalmazók, erdész, pénztári ellenőr, mértékhiitelesítő főnök, illeték s birtok nyilvántartó, építő mester, tanács iktató és kiadó, számtisztek, muzeumőr, vágóhídi igazgató, vágóhídi gépész, rendőroktató (új állás), városi vegyész (új állás) és két mérnöki rajzoló.

A VI. fizetési osztályba soroztattak: a mátai biztos, az állatorvos, a közigazgatási- és vámgyakornokok, népfőlkelési nyilvántartó, rendőrségi iktató és kiadó, házipénztári és adópénztári tisztek, irodatisztek, adókiivetők, rendőrbiztosok és polgári biztosok, szállásbiztos, bejelentési hivatali irodatiszt, vágóhídi ellenőr, kórházi biztos, katonai ügyosztályi iktató, kézbesítési ügyosztály vezetője és a segéd levéltárnok.

A VII. fizetési osztályba tartoznak: az irnokok, ut-mesterek, erdész gyakornok és a városgazda gyakornok, második kórházi biztos, adókiivetők, végrehajtók és büntetéspénz behajtók.

II. A rendőrlegénység.

A rendőrlegénység a tervezet szerint szintén részesül fizetésemelésben. Itt is osztályok és fokozatok állapítottak meg. Külön fizetési osztályba osztattak be a rendőrőrmester és börtön felügyelő, külön fizetési osztályba soroztattak a rendőrtizedesek. (Jelenlegi őrsparancsnok.)

Végül a rendőrök, a rendőrök első és második osztályba soroztattak be.

A hajdulegénység és szolgaszemélyzet a rendőrlegénységhez van beosztva s ezeknek is meg van a 3 fokozat.

A fizetési tervezetet hétfőn délután a főjegyző bemutatja a szervező bizottság által ez ügyben kiküldött két tagnak: Juhász Ignác és Fejér Ferencnek és ha letárgyalják, haladéktalanul a szervező-bizottság elé terjeszti.

A Duna-Tisza csatorna.

A Duna-Tisza csatorna ügyében mély tanulmányra és nagy szaktudásra valló füzetet irt Szávay Gyula, a debreceni kereskedelmi- és iparkamara titkára.

Szávay történelmi adatokkal ismerteti az ország régi csatornáit és a régebben fölvetett csatorna terveket. Majd más nemzetek példáit fölemlítve, rátér a mi vízi utainkra, a vízi és vasuti fuvardíjakra, csatornaterveinkre általában, végül a Duna-Tisza csatornára. Hibáztatja, hogy a kereskedelmi miniszterium szakközegei szemmel láthatólag a csongrádi torkolat mellett foglalnak állást, holott szerintük is 26 millió koronával kevesebbe kerülne a szolnoki irányú építési költsége. Ezenfelül a csatornagazdaságot és foglalkozásokat föllendítő hatását nyomban érezteti az egész vonal mellett, míg a csongrádi iránynál a néptelen, pusztai vidékeken előbb településekre és termelési konszolidálásokra kellene várnunk s aki ismeri a magyar nép röghöz ragaszkodó természetét, mely árvizes vidékeken például inkább tiszter fölrajja ugyanarra a veszedelmes helyre az ő régi házikóját, semhogy odébb vándoroljon kissé, — az tudja, hogy mily sokáig kellene e településekre és birtokkonszolidálásokra várni. A magyar ember nem vándorol, ha mégis rászánja magát, könnyebben vándorol Amerikába, mint egy községgel odébb. A szolnoki körzethez tartozó területnek nemcsak a nagysága, hanem gazdasági és forgalmi jelentősége is Szolnok felé billenti az igazság mérlegét. A természetstatisztika azt mutatja, hogy e területen — az egész érdekelt területhez mérten — azoknak a mezőgazdasági termékeknek 25 százaléka termett, amelyek a csatornaforgalomban főszerepet játszanak (buza, árpa, rozs, tengeri, zab). A takarmánynemű és burgonya, de különösen a só, fa, szén, érc, kő, föld, külön figyelembevételre kéri. A felső Tisza mellékvölgyeiben vannak az ország legnagyobb vasipari vállalatai, Rimamurány-Salgótarján, Krompach-Hernád, Diósgyőr, a Kóburg-féle gömöri vasművek, a tiszolci, chisnyóivízi, dernői vasművek, a beregi Schönborn gróf-féle s Máramarosban a dolhai, rókamezei, kabolapójánai stb. vasbányászatok. E területen vannak a sajtóvölgyi nagy szénbányák. Oly nagy közgazdasági érdek fekszik ezeken, amelylyel szemben még a legmesszebb Maros-forrásig kombinált csongrádi érdek sem helyezhető. Számba jön a kérdés elbírálásával a vasuti helyzet is. E szempontból a két végpont össze sem hasonlítható. Szolnoknak teljesen kifejlesztett vasuti háttéré van; gőcpont, melyben Tiszántul egész vasutforgalma összefut. A fővonalakat sűrű vicinálisok keresztezik. Szolnok, mint vasuti átrakodó állomás is nagy szerepet játszhatik a messze nyugotra irányuló forgalomban. Arra várni, míg ez a vasuti készség Csongrád mögött is létesül, egyrészt soká tartó, másrészt elkésett várakozás volna. Mindent összefoglalva: valóságos szerencse, hogy amikor a Duna és Tisza felső folyásán a századok óta keresett és áhitott ideális felső vonalat meg akarjuk huzni, ott körülbelül egy magasságban két oly geográfiailag jól fekvő, forgalmilag és gazdaságilag kifejlett városra találunk, mint Budapest és Szolnok, melyek közül az egyik az egész ország fővárosa, a másik pedig keleti Magyarország forgalmi érdekeinek s irányainak gyűjtő foka. Igazságosabban, megnyugtatóbban s a jövőnk távlatáról helyesebben ennek az első alapvető csatornának irányát nem huzhatjuk meg mintha az nyugodt óriásként egyik kezével nyugat, másik kezével kelet gyűjtőszálait fogván, egyesíti azokat a budapest — szolnoki csatornában.

Csendőrkerületi parancsnokság.

Sok szó esett mostanában a Debrecenben felállítandó csendőrkerületi parancsnokságról. Egyes lapok tévesen értesülvén a tárgyalásokról, siettek kijelenteni, hogy a város semmit sem tudott a kormánytól kivinni. Ahelyett, hogy ezen állítás megcáfolásával foglalkoznánk, közöljük a következő miniszteri rendeletet, vagy leiratot, melyet városunk közönségéhez intézett. A leirat a következő:

Mult évi rendeletem alapján a Debrecen városában felállítandó csendőrkerületi parancsnokság elhelyezése tárgyában a mult évi december hó 20-án megtartott értekezletről felvett jegyzőkönyvben foglaltakat tudomásul vettem.

Az ezen jegyzőkönyvben foglaltak alapján felhívom polgármester urat, hogy a szóban forgó kerületi parancsnokság részére szükséges: 1 parancsnoki, 1 h. parancsnoki, 1 másod törzstiszti, 3 segédtiszti, 2 hadbírószáji, 3 számvevőségi, 2 ruhakezelő-bizottsági irodaszobát, 1 raktárhelyiséget, 1 ruházat bevizsgálására, 1 könyvmda, 1 irattár részére szükséges egy-egy szobát s a mellékhelyiségeket magában foglaló épületnek bérlet utján leendő biztosítása iránt akként intézkedjék, hogy eme elhelyezés folyó évi május 1-jével a létesítendő kerületi parancsnokságnak okvetlenül rendelkezésére bocsáttassék.

Megjegyeztetik, miszerint ezen ideiglenes elhelyezés bérletének időtartama csakis az ujonnan építendő laktanya elfoglalásának napjáig terjedhet, minélfogva a kötendő szerződésben kifejezés lesz adandó annak, hogy a bérlet az u laktanya elfoglalásának napjával megszűnik s ezen időpontra a kincstár bért fizetni nem köteles.

A tanosztály részére kijelölt Gálányi-féle laktanyán a szükséges tatarozások akként foganatosítandók, hogy ezen laktanya folyó évi május 1-ével a csendőrség által szintén akadálytalanul elfoglalható legyen.

E laktanyáért a használat tartamára az 1879. évi XXXVI. t.-cz. 31. §-a) pontja alatt megállapított bér fog fizettni. Végül a csendőrség végleges elhelyezését illetőleg felhívom polgármester urat, hogy az e célból tervszerűen ujonnan építendő laktanyára vonatkozó tervvázlatnak és költségvetésnek elkészítése s hozzám való felterjesztése iránt intézkedjék, hogy annak alapján első sorban az építkezés kérdésében s azután az esetleges szükséges módosítások s a bérlet felvételére vonatkozó megállapodások eszközölhetők legyenek.

Budapest, 1907. február 7.

A miniszter megbízásából:

Szabó, min. tan.

Debrecen az 1705-iki szécséni gyűlésen.

II. Rákóczi Ferenc tudvalevőleg gyűlést hirdetett 1705 ben Szécsénbe. Erre a gyűlésre vonatkozólag igen érdekes feljegyzéseket találunk városunk az évi jegyzőkönyvében a következőkben:

„1705 die 15. Septembris. Annakokáért T. Biró Ur szép ajándékokkal, 200 cseber borral, 60 hizott ökörrrel, listtel, szallónakkal etc. megindul Váczi János és Lévai István atyáinkfiával.

Die 17. Septembris. Oda érkezvén Szécsénbe és az Méltóságokat megudvarolják.

Die 18. Septembris. Az Ország öszvegyül nagy frequentiával, egy ilyen nagy öreg királyi cifra sátor alá, melynek kerületi alá ezer embernél több beállhatott, holott

az Urak és minden vármegyék követői erős hittel confederatiót tettek, hogy utolsó csepp vérökig azon confederatiót, melyben magukat az Austriai Ház által megrottottot Hazánk és Nemzetünk szabadságának helyreállítására egybeszerkesztettek, megtartják.

A Mlgos fejedelem is és a Mlgos Gróf Bercsényi Miklós ur, Telekesi István Egri Püspök és más Papi Rendek hitüket letették.

Instrumentum confederationis csináltak, melyel mindnyájan subscrbáltak és pecsételték.

A Nemes Királyi Városok és Követeik által comparealván, hittel csatolták magukat a confederatiohoz.

A Nemes Vármegyék követői ketten-ketten esküdtenek meg a sátor alatt és azután Zászlóik alá menvén, mindenekek, valakik compareállottanak azon formán megeskedtették.

Az absensek ellen pedig 500 forint poena praenunciatatott.

Die 20. Septembris. Ezek végbemenvén Mlgos Telekesi István Egri Püspök és Nemes, Heves és Küllő Szolnok uniált Vármegyéknek Örökös Főispánja Moizest vévén fel például, miképpen bujdosott el Egyiptomból, az Isten égő csipkebokorból miképpen szállította meg s küldötte a Pháráhó igája alatt nyomorgó és nyögő Izrael népének megszabadítására és Moizes mellé, midőn magát rebegősséggel mentegette, miképen rendelte az ő ékesen szóló attyafiát Áront ect.

A Magyar Nemzetnek is állapotját, mikép jött erre a földre Istennek vezetéséből, mikép tért keresztyénhitre az Pogányságból, minemü erős, egymást értő, más Nemzetekkel triumpháló nép volt, mely dicsőséges királyi voltának és végre mint esett az Ausztriai Ház birodalmába, s azzal régi szabadsági min csoukittattanak meg, bőv oratióval declaralván és azzal concludalván. Mi vagyon több hátra, hanem a mint a mi vastag Magyarjaink szoktak szállni: ember kell a gátra.

Applikálta bőv beszéddel mindezeket Mlgos Fejedelmünkre és bujdosásában Isten vezérléséből mellé adott Mlgos Bercsényi Miklós Grófra Ő nagyságára.

Mise és Létániával hosszasan celebráltatván, Péter Péter András, Auraniai Püspök és Egri Captalanbeli Canonok s más egynéhány öreg renden levő Papok által, az Ország népe eloszlott.

Az napon Háromszáz tálnál több vétetett fel egy-egy fogásban.

Ami borunkkal, melyet vittünk, vendégeltetett meg nagyobb része az országnak, az Egynehány Urakon kívül, akik más Borokat ittanak.

Nagy vigaság, nuzsikalás, trombitálás, vivát kiáltás volt majd egész estig.

Mi elmaradánk a confoedáritióból, nem esküdtették meg követünket, mint másokat, kétségkívül a Partiumhoz gondolván bennünket.

Megparancsolta szorosán a Fejedelem, hogyha a német erre jön, meg ne várjuk, hanem Városunkat pusztán hagyván, előre elmenjünk.

A muzeumból.

Vettük a következő levelet:

Tekintetes Szerkesztőség!

Mi Debreczen sz. kir. város muzeumának ez idő szerint való gondviselői jelen levelünknek rendiben adjuk tudtokra mindeneknek, akiknek illik, hogy amidőn a megnevezett városi muzeum felügyelő-bizottságának következő tagjai:

Oláh Károly közművelődésügyi tanácsnok, elnök, Löfkovits Arthur ékszerész, igazgató, dr. Boldisár Kálmán tb. tanácsnok és rendőrkapitány, dr. Ferenczy Gyula akadémiai tanár, a debreczeni ev. ref. főiskola anyakönyvtárának főkönyvtárnoka, Maurer Emil földbirtokos, Péter Gábor vásárbíró, tiszteletbeli muzeumi őr, dr. Török Péter ev. ref. főgimnáziumi tanár és Zoltai Lajos muzeumőr, a bizottság jegyzője különféle ügyek felett való tanácskozás végett az Urnak 1907-ik esztendejében januárius hava 31-én egybegyűltenek: muzeumunknak 1906. évi állapotáról szerkesztett jelentésből igen nagy örömmel győződött meg a bizottság arról, hogy a debreczeni hírlapok tekintetes szerkesztői és munkatársai az egész elmúlt esztendőben szives készséggel közölték mindig muzeumunk híradsait. Ily módon azon hatalmas erőnél fogva, mellyel a sajtó a maga olvasó közönségére hatni tud, a mi igaz és jó ügyünknek is megbecsülhetetlen szolgálatokat tettek. Bizottságunk örömet ismeri el, hogy a helyi lapok emez önzetlen támogatásának kiváló része van muzeumunk erősödésében és gyarapodásában.

Ugyanazért elmulaszthatatlan kötelességének tartja, hogy hálásan megköszönje ezt a hathatós segítséget. De nem térhet ki ama kérés elől sem, hogy a tekintetes szerkesztői és hírlapíró urak a jövőben se vonják meg eddig tanusított jóakarataikat serdülő közművelődési intézményunktől.

A muzeumi bizottságnak ezt a hálás köszönetét és bizodalmas kérését tolmácsoljuk ezuttal jegyzőkönyvünk értelmében írott jelen levelünk által a tekintetes Szerkesztőségek előtt.

Kiknek maradtunk hazafias üdvözlettel

Debreczen, 1907. évi február hó

tisztelői:

Oláh Károly,
tanácsnok, bizottsági elnök.

Zoltai Lajos,
muzeumőr, bizottsági jegyző.

*

Negyvennyolcas honvédek a városi muzeumban. A városi muzeum mult év elejétől fogva teljesen ingyenes megnyitási napjain felvigyázókul ugy saját termeiben, mint a Csokonai-ereklyék gyűjteményében felvigyázókul az egyenruhás 48 as honvédeket alkalmazza. E szolgálatért az elaggott, szegény, keresetképtelen embereket, szabadságharcunk vitézeit tisztességes díjazásban részesíti, ami rájuk nézve, akik igen inségesen tengődnek, nagy jótétemény. A muzeumi bizottság egyelőre, a mult esztendőben meg az idén, társadalmi gyűjtéstől tudta megszerezni a díjazáshoz szükséges összegeket, A mult évi gyűjtés 600 koronát eredményezett. Ebből személyenként és megnyitási naponként előbb 1—1, junius 9-től fogva pedig a muzeumi bizottság határozata alapján 2—2 koronát fizetvén a felváltva hármassával alkalmazott öreg honvédeknek, 1906 ban összesen 484 kor. 34 fillért használtunk fel, 115 kor. 66 fillér pedig megmaradt. Hogy pedig 1907-ben is biztosítva legyen a szegény öreg honvédek díjazása, ez év elején muzeumunk vezetői a muzeumi bizottság beleegyezése mellett ismét gyűjtést rendeztek, amelyből 645 korona folyt be. E szép sikerü gyűjtéshez következő urak és vállalatok voltak szivesek hozzájárulni: Löfkovits Arthur 50 koronával; Debreczeni Ipar- és Kereskedelmi-Bank, Takaréks és Hitelintézet, Alföldi Takarékpénztár, Közgazdasági Bank, Debreczeni Kölcsönös Segélyző-Egylet, Debreczeni Hitelbank, Általános Takarékpénztár, Első Magyar Általános Biztosító Társaság debreceni főügynöksége, István gőzmalom, Kaszinó, Kenyeres Károly 20—20 koronával; Debreczeni Első Takarékpénztár, Korona Takaréks és Hitelszövetkezet, Polgári Takaréks és segélyző szövetkezet, Gróh Ferenc prépost-plébános, Foncière főügynöksége, Debreceni helyi vasút, Debreceni termény- és áruaktár, Kardos László, dr. Engel Ignác, Kandel Ferenc, Geiger Simon, Horváth János, Polgári Bálint, Fried Emil, dr. Ujfalussy József, Polgári József 10—10 koronával. Németh András és Társa, Reichmann Armin, Rosenfeld Salamon, dr. Lukács Emil, Rosinger Lajos, Fisch Ignác 6—6 koronával. Szent Királyi Tivadar, Debreceni Leszámoló Bank, Magyar-trancia biztosító Társaság vezér

ügynöksége, Stern József és testvére kefégyár r.-társaság, Erber és Fleischmann cég, Lusztig Károly, Forrai Ernő, Erőtakarmány-gyár, Sesztina Lajos cég, Vidoni testvérek szalámi gyára, Weichinger Károly, Dankó Béla, dr. Sz Szabó László, Balogh István. gr. Degenfeld József, Biczó Gyula, ifj. Horváth János, Mihalovits Jenő, Váczi János, Központi-Bank, Gebauer Károly, Kövesdy Imre 5—5 koronával; Hortobágy gőzmalom, Bekény Péter, Tóth Gyula cég, Drucker Mór, Nagy Jakab 4—4 korona Áron Jenő, dr. Legányi Gyula, dr. Kocsár Gábor, Móricz Ferenc, Nasch József, Riesz Henrik, Lamprecht Frigyes 3—3 koronával; Lévay Ferenc, dr. Moskovitz Miksa, Tóth Béla, Rácz Herman, Grósz Nagy Ferenc, Kovács Gyula, dr. Bruckner Ernőné, Szikszay Lajos, Kaszanyitzky Andor, Ungár Albert, Tafler Ignác, Nagy Albert, Szilcz Ferenc, id. Bányai István 2—2 koronával. A begyült összeg a Kereskedelmi Iparbanknál 12,337. számú betéti könyvön van elhelyezve. A begyült adományokat nyilvánosan nyugtázva, — a jószívű adakozóknak hálásan mond köszönetet a városi muzeumi bizottság.

Apróságok a világ minden részéről.

Austin (Texas) körül az időjárás egészen nyárias. A gyümölcsfa mind virágzik. — Az egész földön forgalomban levő ezüstpénz 100,000 tonát nyom. — Indiában 25 millió aker földterület öntözőcsatornával van ellátva. — Idaho államban a téli választásokon öt nőt választottak meg megyei pénztárosnak és tizenhetet iskolafelügyelőnek. — Újságot irni először a kínaiak kezdtek. Azt mondják, hogy a „Birodalmi Tudósító“ már 1500 év óta megjelenik. — A teve ezer fontot könnyen elvisz a hátán, a ló alig bir el többet 500 fontnál. A teve átlag 50 évig, a ló csak 15 évig él. — A legrégebbi papírpénzt a kínaiak adták ki Krisztus születése előtt 2587 esztendővel. A bankon rajta volt a pénzkibocsájtó neve, a bankó értéke számokban és írásban kifejezve s a bankjegy tetején ez a mondás állott; „Keress, amennyit tudsz és költs mennél kevesebbet“. — A svájci szövetség tanács elhatározta, hogy 20 millió frank költséggel vasutat épít a Matterhorn-hegycsucs (11,000 láb) tetejére. — Angliában évenként 4 millió gallon ragasztószert használnak el levélbélyeg ragasztására. — Norvégországban a férjnek és feleségnek nem kell két jegyet venni a vasuton, hanem csak másfelet. — Nem minden makaróni jön Olaszországból. Lyon francia városban a múlt esztendőben 33 millió dollár makarónit gyártottak. — A világ legmagasabb fáit Ausztráliában, Melboure mellett vannak. Némely fa magassága 300 láb. — Sóbányában, vagy serfőzőben dolgozók sohasem kapnak kolerát, skarlátot, influenzát és hideglelést. — A francia színházak jövedelmük tiz százalékát a szegényeknek adják. E révén a szegények 15 millió dollárt kapnak évente. — Az egész földön 1 750,000 aker földterületen termesztenek dohányt. — Az egész világ statisztikáját ha összevetjük, azt látjuk, hogy minden kétezer ember közül kilenc vagy siket, vagy vak, vagy néma, vagy gyengeelméjű. — Afrikában három millió keresztény vallásu néger él. — Az Egyesült Államok bankjainak alapítójának, fölöslege és forgópénze 16.462,470,465 dollár, azaz csak 6400 millióval kevesebb, mint az összes külföldi országok ilyenmü pénzének összege. — Perui (Dél-Amerika) ősi sírokban bámulatos, gyárilag szótt holmit találtak, ami azt mutatja, hogy a több mint ezer éve kihalt inkák törzse már tudott a szövőgéppel banni. — A Szaharapuszta fél olyan nagyságu, mint az Egyesült-Államok területe. — Amszterdámban 1000 gyémántkőszőrüs dolgozik. — New-Zeeland parlamentje a múlt évben 9185 dollárt szavazott meg, hogy a new-zeelandi labdajátékosok résztve-

hessenek az Angliában tartott versenyen. — A Málta-szigeti vasutak a világ leglassubb vasutai. — A híres kávétermelő Jáva szigetének erős versenytársa akadt Szumatra szigetében, hol éppen annyi kávé terem már, mint Jávában. — A lakosság számához arányitva, Amerikának ötször annyi vasutja van, mint Európának. — Az első villamos órát Smith J. készítette Leedsben, 1840-ben. — Hat svájci egyetemen 2193 nő tanul. A nők legnagyobb része orosz. A berlini egyetemen 486, Lausanneban 399, Genfben 343, Zürichben 276 nő tanul. — A világ összes bányáiban mintegy 3.300,000 bányász dolgozik. — London város adóssága 220 millió dollár.

Hirek.

— **Hadmentességi díjak befizetése.** A városi adóügyi osztály felhívja a hadmentességi-díj fizetésére kötelezettek, hogy február hó folyamán okvetlenül jelentkezzenek, mert ellenkező esetben hadmentességi díjuk hivatalból lesz megállapítva és ezen felül késedelmükért meg is lesznek büntetve. A cselédtartó gazdákat és iparosokat figyelmezteti az ügyosztály, hogy a jelentkezésre utasítsák cselédjeiket és segédjeiket.

— **Személyi hir.** Kovács József polgármester és Király Gyula tanácsnok a sáskairtás ügyében tartandó ankétre Budapestre utaztak.

— **A fakompetencia.** A városi tanács a ház után való tűzifa kiadásának határidejét márczius 15-éig meghosszabbította.

— **Városunk vendégei.** Szatmár sz. kir. város tanácsa megkereste városunk tanácsát és jelezte, hogy mivel kórházat akar építeni, több városok kórházát, ezek között városunk kórházát is tanulmányozni óhajtják. A bizottság február 18-án érkezik városunkba. Városunk tanácsa meleg hangu átiratban vett tudomást vendégeink érkezéséről, biztosítván a küldöttséget szives látásról és kalauzolásról.

— **Uj pályázat.** A városi tanács 1907 márczius 5-iki lejáratral uj pályázatot hirdet a villamos mü gépészmérnöki állására. Az uj pályázatban a pályázati feltételek közt olyan változtatás van, hogy a megválasztott véglegesítés esetén szabad lakást, fűtést, világítást és a tiszta jövedelemből bizonyos százalékot kap.

— **Házbér és házosztály adó.** Az 1905, 1906. és 1907. évekre szóló házbér és házosztály adók kivetési lajstroma elkészülvén, az a városi adóhivatalban 1907. évi február hó 12-től 20-ig 8 napi közszemlére lesz kitéve. — Miről az adózó közönséget oly felhívással értesítjük, hogy e lajstromok a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők s esetleges felszólamlások a közszemlére kitévelt követő 15 nap alatt a városi adóügyi osztálynál írásban beadhatók.

— **Péztárvizsgálat a városházán.** Szerdán délelőtt Weszprémy Zoltán főispán vezetése alatt pénztárvizsgálat volt a városi házi pénztárban. Mindent rendben találtak.

— **A város adománya hazafias célra.** Szászváros szobrot akar állítani két nagy szülöttjének: gróf Kun Kocsárd 1848-as forradalmi főispánnak, aki mint várfogoly hunyt el és testvérének, gróf Kun Gézának, akinek a magyar református egyház és a tudományosság köszönhet sokat. — Debrecen városát a szoborköltségekre való hozzájárulásra kérte fel Szászváros előjárósága s természetes, hogy Debrecen a hazafias, kegyeletes kötelesség teljesítése elől nem fog elzárkózni.

— **A menetjegyiroda társaskirándulásai.** A dalmát tengerpartról verőfényes tavaszi időről adnak hírt és így a február 21-én induló társas-utazás, amelyet a Menetjegyiroda Bosznián, Hercegovinán át Dalmáciába és a magyar tengerpartra rendez, bizonyára élénk érdeklődéssel találkozik. Mivel ez utazásra csak bizonyos korlátolt számban fogadhatnak el résztvevőket, igen ajánlatos, hogy a résztvevni szándékozók mielőbb jelentkezzenek. A kirándulótársaság Boszniában és Hercegovinában az illetékes körök részéről különös figyelemben és előzékenységgel fog részülni. A részvételi díj az összes költségekkel együtt az I. osztályban 250 korona, a II. osztályban pedig 200 korona, amely összeg éppen úgy, mint a többi társas-utazás díja, kívánatra 20 koronás utólagos havi részletekben is fizethető. A Középponti Menetjegyiroda (Budapest, Vigadó-tér 1.) az 1907. évi társas-utazásairól részletes prospektust adott ki, amelyet díjtalanul megküld mindenkinek, aki ez iránt hozzáfordul.

— **A gyógyszerári jog díja.** A közgyűlés tudvalevőleg elhatározta, hogy fölratban arra kéri a kormányt, engedje meg, hogy a gyógyszerárjogadományozásakor, vagy a kórházak átruházásakor a főváros díjat szedhessen. A tanács most azt a javaslatot tette, hogy a főváros 2000 koronától tizezer koronáig terjedő összeget szedhessen a patikának fekvése, értéke és jövedelmezősége szerint.

— **Nagy-Budapest.** A kormány tudvalevőleg a parlamentben is kötelezettséget vállalt a fővárosi törvény revíziójára. Az új törvény kapcsán meg akarják állapítani azt is, hogy mely községeket csatoljanak a fővároshoz. A kérdés elsősorban a főváros pénzügye szempontjából fontos s azért a polgármester megbizta Harrer Ferenc dr. tanácsjegyzőt, hogy tanulmányozza a szomszédos községek közigazgatását, pénzügyi helyzetét és egyéb dolgait. Különös föladata volt Harres Ferenc dr.-nak annak a megvizsgálása, hogy az egyes községeknek Budapesthez való csatolása milyen mértékben terhelné meg a főváros háztartását. A belügyminiszter fölhívta az illető községek elöljáróságát, hogy a főváros kiküldöttjének minden adatot adjanak a rendelkezésére. Harrer Ferenc tanulmányát befejezte. Huszonhat községben járt s most teszi meg a jelentést. Bárcey István polgármesternek azonban szóbelileg már referált a tapasztalatairól. Értesülésünk szerint Harrer három csoportba sorozza a községeket. Az első csoportba sorolja: Újpestet, Rákospalotát és Erzsébetfalvát. Ez a három község szerinte minden tekintetben megérett arra, hogy a fővároshoz csatolják. Jelentékenyebb mértékben nem terhelné meg a főváros pénzügyét a három községnek a becsatolása. Különben is össze van építve a fővárossal s a község meglehetősen rendezett. A második csoportba körülbelül tizenhat községet soroz, többnyire a Duna mentén fekvő községeket le egészen Kistétényig. Ezeknek a községeknek a lakossága Budapestből él. Minden érdek a fővároshoz köti ezeket a községeket, de anyagi helyzetük nem engedi meg a fővároshoz való csatolásukat, mert a főváros nem bírná meg a bekapcsolás folytán rájutó terheket. Mivel azonban ezeknek a községeknek a megyével semmiféle érdekközösségük nincsen s minden érdekük a fővárossal azonos, ezeket a községeket a fővárosnak mint törvényhatóságnak a felügyelete alá helyezni. Ugyanazt a viszonyt teremtené meg, amely ma a megye és a község között van. A főváros felügyelete alatt úgy lehetne fejleszteni ezeket a községeket, hogy idővel egyesíthetők legyenek. A harmadik csoportba a távolabb fekvő hét község tartozik, amelyeknek

a fővárossal olyan szoros érdekkapcsolatuk nincsen. Ezek megmaradnának úgy, amint ma vannak.

— **A nagyerdei gyógyfürdő.** Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegvíz kurára messze idegenbe, tengerpénzt áldozva, holott a hidegvízgyógyimódot ép úgy használhatnák a Nagyerdőn, hol a vízgyógyimód minden modern eszköze, a fürdőbérlet elismert szaktudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőbérlet Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern higiénia minden eszközével oly és olcsó áron kuráltathatja magát mindenki, mint sehol a világon. A víz alkalmazása gyógycélokra, hőmérsék-, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknek eredménnyel alkalmazhatjuk. Általában a vízgyógyimód edzőleg, éltetőleg és erősítőleg hat. Az angyagsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott működésük idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárandó ki a hidegvízgyógyimód alól. A fiatal szervezet erőteljesebben fejlődik és gyarapszik mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőket felélel és a lassan működő szerveket felfrissíti. Eredménnyel alkalmazható tehát a vízgyógyimód és annak különféle alakjai: 1. Súlyos betegségek utáni elgyengüléseknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek huruto állapotra való hajlamánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. vérszegénység-, sápkór-, kövérség-, kósvény-, görvélykór- és cukorvizelésnél. 4. Gyomor-, bél- és májbetegségeknek. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértululás- és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendszer megbetegedéseinek, a neurastheniánál, ennek sokoldalú jelenségeinek, a mint: fejfájás, szédülés, fejneműzés, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szívbántalmak, a gyomor-, bél- és némi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basedow-féle betegségnél, görcsös és hűdéses állapotoknál. — A nagyerdei hidegvízgyógyintézet modern és czélszerű berendezése, fekvése és kitünő puha vize fölötte alkalmas tényezők a vizkurának sikeres használatára. Fővárosi szakértői személyzet végzi a teendőket, az árak mérsékeltek. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5–8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig. Kiki keresse meg elvesztett egészségét a nagyerdei hidegvízgyógyintézetben.

— **ELADÓ BOR.** Érmelléki, diószegi az ezernyolcszáznyolcvanas évekből, mintegy 50 hektoliter, valamint 1903. és 1904. évi ugyanottani rizling 20–25 hektoliter eladó. Medgyaszay Miklós árvaszéki ülnöknél (városház I. em. 23. ajtó).

Szerkesztői üzenetek.

K. F. Kisvárdá. A nevezett család neve nem fordul elő a városi levéltár mutatókönyvében.

Egy bizottsági tag. Mi nem látjuk olyan sötétnek a helyzetet, és bár mi is szeretnénk, ha a városi tanács okos előterjesztései és a nagy közönség jogos ohajtásai teljesülnének, a csalódásokért éppen nem okoljuk a polgármestert, aki a város ügyeit lelkiismeretesen és a legtiszteletreméltóbb jóakarattal vezeti. Méltóztassék tehát türelemmel lenni. Az idő meghoz mindent. Még csak azt jegyezzük meg, hogy a miniszterekkel polémiába nem bocsátkozunk, mert ez már csak azért sem vezetne célhoz, mivel az illető miniszter uraknak bizony több dolguk van, hogysem a vidéki lapok sármait olvasgassák.

O. I. Nyiregyháza. Új pályázat lesz hirdetve. A pályázati kérvények benyújtásának határnapja március 5.

Karász. Az illető izraelita vallású, a magyar nemességet abban az időben kapta — állítólag jó pénzért, — mikor a választásokra sok pénz kellett. Családi viszonyait nem ismerjük; annyit azonban mondhatunk, hogy birtoka több 10.000 holdnál.

L. Budapest. A kért címert megfelelő festéssel elküldtük. A küldött összeg éppen fedezte a kiadásokat.

Jászkürt szerk. Jászberény. Megtisztelő soraikat a felelős szerkesztő köszöni; viszonzásul postára tett egy tárca cikkelyt. Máskor is szívesen. Cserepéldányt küldünk.

Aggódó apa. Méltóztassék figyelemmel efolvasni Kun Béla dr. jogakadémiai tanárnak lapunk multkori és mai számában megjelent cikkelyét. Többet és jobbat mi sem mondhatunk.

Tisztviselő. A fizetés rendezési javaslat készen van és legközelebb már érdemi elbírálás alá kerül. Amennyire futólag áttekintettük, a jogos igényeket kielégíti. Mi is abban a nézetben vagyunk, hogy az új fizetésrendezési javaslatot 1907. július 1-én kellene életbeléptetni, mert hisz a megélhetési viszonyok nem hogy javulnának, hanem ellenkezőleg, rosszabbodnak napról-napra.

Apelláló. Mi nem nézzük azt, hogy ki írja a cikkelyeket, hanem azt nézzük, hogy jó és helyes dolgot ír-e az illető. Azért tehát méltóztassék beküldeni a cikkelyt és ha megüti a mértéket, szívesen közöljük.